

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 16 listopada 2016 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości — Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 — Jurysdykcja, uznawanie i wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych — Zakres stosowania — Artykuł 24 pkt 1 akapit pierwszy — Jurysdykcja wyłączna w sprawach, których przedmiotem są prawa rzeczowe na nieruchomościach — Artykuł 7 pkt 1 lit. a) — Jurysdykcja szczególna w sprawach dotyczących umowy — Powództwo o stwierdzenie nieważności umowy darowizny nieruchomości i o wykreślenie z księgi wieczystej wpisu prawa własności

W sprawie C-417/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (sąd okręgowy, wydział cywilny, Wiedeń, Austria) postanowieniem z dnia 23 lipca 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 lipca 2015 r., w postępowaniu:

Wolfgang Schmidt

przeciwno

Christiane Schmidt,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, A. Prechal, A. Rosas, C. Toader (sprawozdawca) i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: A. Calot Escobar,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu W. Schmidta przez Ch. Becka, Rechtsanwalt,
- w imieniu Ch. Schmidt przez M. Bartlmä, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu austriackiego przez G. Eberharda, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka oraz J. Vláčila, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

— w imieniu Komisji Europejskiej przez G. von Rintelena oraz M. Wilderspina, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 lipca 2016 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 24 pkt 1 akapit pierwszy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Wolfgangiem Schmidtem a Christiane Schmidt dotyczącego stwierdzenia nieważności umowy darowizny nieruchomości znajdującej się w Austrii.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 15, 16 i 34 rozporządzenia nr 1215/2012 mają następujące brzmienie:

„(15) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i opierać się na zasadzie, że jurysdykcję w ogólności mają sądy miejsca zamieszkania pozwanego. Tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub autonomię stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania [...].

(16) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Istnienie ścisłego związku powinno zagwarantować pewność prawną [prawa] oraz uniknięcie możliwości pozywania pozwanego przed sąd państwa członkowskiego, którego pozwany nie mógł rozsądnie przewidzieć [...].

[...]

(34) W celu zapewnienia ciągłości pomiędzy Konwencją [z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32)], rozporządzeniem [Rady] (WE) nr 44/2001 [z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1)] i niniejszym rozporządzeniem powinny być przewidziane przepisy przejściowe. Dotyczy to również wykładni postanowień Konwencji [z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych] oraz zastępujących ją rozporządzeń dokonywanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej”.

- 4 Zawarty w rozdziale I rozporządzenia nr 1215/2012 art. 1 tego rozporządzenia, zatytułowany „Zakres stosowania i definicje”, stanowi w ust. 1 i ust. 2 lit. a):

„1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu [...].

2. Niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania do:

a) stanu cywilnego, zdolności prawnej lub zdolności do czynności prawnych osób fizycznych, stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa lub związku uznawanego – w myśl przepisów mających zastosowanie do takiego związku – za mający skutki porównywalne do skutków małżeństwa”.

- 5 Sekcja 2 rozdziału II wspomnianego rozporządzenia jest zatytułowana „Jurysdykcja szczególna”. Zawarto w niej art. 7, który stanowi:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim:

1) a) w sprawach dotyczących umowy – przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania; [...].”

- 6 We wspomnianej sekcji art. 8 tego rozporządzenia stanowi:

„Osoba mająca miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może zostać pozwana również:

[...]

4) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy i powództwo może zostać połączone z powództwem przeciwko temu samemu pozwanemu o prawa rzeczowe na nieruchomościach – przed sąd państwa członkowskiego, w którym położona jest nieruchomość”.

- 7 Artykuł 24 rozporządzenia nr 1215/2012, zawarty w sekcji 6 rozdziału II tego rozporządzenia, zatytułowanej „Jurysdykcja wyłączna”, stanowi:

„Niezależnie od miejsca zamieszkania stron jurysdykcję wyłączną mają następujące sądy państwa członkowskiego:

1) w sprawach, których przedmiotem są prawa rzeczowe na nieruchomościach oraz najem lub dzierżawa nieruchomości – sądy państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona.

[...]”.

Prawo austriackie

- 8 Istotne przepisy prawa krajowego zawarto w Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (kodeksie cywilnym, zwanym dalej „ABGB”), a także w Grundbuchgesetz (ustawie o księgach wieczystych, zwanej dalej „GBG”).

9 Paragraf 380 ABGB ma następujące brzmienie:

„Prawo własności nie może powstać bez tytułu prawnego ani w sposób nieprzewidziany prawem”.

10 Paragraf 425 ABGB stanowi:

„Sam tytuł prawny nie wystarcza do przeniesienia własności. Z wyjątkiem wypadków określonych w ustawie własność i wszystkie inne prawa rzeczowe mogą zostać nabyte wyłącznie poprzez zgodne z prawem wydanie i odbiór rzeczy”.

11 Zgodnie z § 431 ABGB:

„Do przeniesienia własności nieruchomości konieczne jest wpisanie czynności nabycia w przeznaczonych do tego celu rejestrach publicznych. Wpis ten określany jest mianem »Einverleibung« (intabulacji)”.

12 Paragraf 444 ABGB stanowi:

„Prawo własności może wygasnąć na mocy oświadczenia woli właściciela, ustawy i orzeczenia sądowego. Niemniej prawo własności odnoszące się do nieruchomości wygasa jedynie poprzez wykreślenie z rejestrów publicznych”.

13 W § 8 GBG rozróżniono następujące wpisy do ksiąg wieczystych:

„Wpisami w księdze wieczystej są:

1. wpisy (Einverleibungen) (bezwarunkowe nabycia prawa lub wykreślenia prawa – intabulacje lub ekstabulacje), dokonywane bez dalszego uzasadnienia, lub
2. ostrzeżenia (warunkowe nabycia prawa lub wykreślenia prawa, wzmianki wstępne), które wywołują skutek w postaci nabycia, przeniesienia, ograniczenia lub wykreślenia praw jedynie pod warunkiem, że zostaną następnie uzasadnione, lub
3. zwykłe wzmianki”.

14 Zgodnie z § 9 GBG w księdze wieczystej mogą być wpisywane jedynie prawa rzeczowe i obciążenia, prawo odsprzedaży, prawo pierwokupu, a także prawo najmu.

15 Paragraf 61 GBG, dotyczący wzmianki o sporach w księdze wieczystej, ma następujące brzmienie:

„(1) Każdy, kto twierdzi, że jego prawo zostało naruszone poprzez wpis, kto kwestionuje wpis na drodze sądowej ze względu na jego nieważność i kto żąda przywrócenia księgi wieczystej do stanu wcześniejszego, może zażądać, aby w księdze wieczystej została zamieszczona wzmianka o takim sporze, zarówno w chwili wytoczenia powództwa, jak i w późniejszym czasie. Z żądaniem zamieszczenia w księdze wieczystej wzmianki o sporze można wystąpić albo do sądu rozpatrującego ten spór, albo do sądu właściwego w sprawach wieczystoksięgowych.

(2) Zamieszczenie wzmianki o sporze skutkuje tym, że rozstrzygający ten spór wyrok jest w pełni skuteczny również w stosunku do osób, które nabyły prawa dopiero po dniu, w którym wniosek o zamieszczenie wzmianki o sporze wpłynął do sądu właściwego w sprawach wieczystoksięgowych”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 16 Wolfgang Schmidt, zamieszkały w Austrii, był właścicielem nieruchomości znajdującej się w Wiedniu (Austria). Na mocy sporządzonej w dniu 14 listopada 2013 r. przed notariuszem w Wiedniu umowy darowizny podarował tę nieruchomość córce, Ch. Schmidt, która została w tym dniu wpisana w księdze wieczystej jako właściciel tej nieruchomości. W dniu dokonania darowizny Ch. Schmidt zamieszkiwała w Niemczech i w dalszym ciągu tam zamieszkuje.
- 17 Z akt sprawy, jakimi dysponuje Trybunał, wynika, że w następstwie przedstawienia opinii biegłego z zakresu psychiatrii, w której wskazano na istnienie poważnych zaburzeń począwszy od maja 2013 r., postanowieniem z dnia 17 listopada 2014 r. W. Schmidt został objęty opieką.
- 18 W pozwie wniesionym do Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (sądu okręgowego, wydział cywilny, Wiedeń, Austria) w dniu 24 marca 2015 r. W. Schmidt, reprezentowany przez opiekuna, zażądał stwierdzenia nieważności umowy darowizny z dnia 14 listopada 2013 r. i w konsekwencji wykreślenia wpisu do księgi wieczystej przysługującego Ch. Schmidt prawa własności do nieruchomości ze względu na to, że wpis ten jest nieważny. W następstwie przedstawienia żądań przez powoda w postępowaniu głównym postanowieniem z dnia 25 marca 2015 r. uwzględniono jego żądanie dokonania wpisu w księdze wieczystej wzmianki dotyczącej pozwu o wykreślenie, zgodnie z § 61 ust. 1 GBG.
- 19 Christiane Schmidt podniosła zarzut braku jurysdykcji sądu odsyłającego, aby rozpatrzyć wniesiony w postępowaniu głównym pozew, ze względu na to, że art. 24 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 nie uzasadnia jurysdykcji wspomnianego sądu, ponieważ pozew ten nie dotyczy prawa rzeczowego na nieruchomości w rozumieniu tego przepisu.
- 20 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (sąd okręgowy, wydział cywilny, Wiedeń) powziął wątpliwości w przedmiocie wykładni art. 24 pkt 1 rozporządzenia nr 1215/2012, odnosząc się, po pierwsze, do postanowienia Trybunału z dnia 5 kwietnia 2001 r., Gaillard (C-518/99, EU:C:2001:209), w którym nie zastosowano reguły jurysdykcji wyłącznej w dziedzinie praw rzeczowych na nieruchomości w odniesieniu do powództwa o rozwiązanie umowy sprzedaży nieruchomości, oraz po drugie, do wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., Weber (C-438/12, EU:C:2014:212), zgodnie z którym powództwo o stwierdzenie nieważności wykonania prawa pierwokupu obciążającego nieruchomość jest objęte tą jurysdykcją wyłączną.
- 21 Sąd odsyłający uściślił, że na wydany na podstawie § 61 ust. 1 GBG wyrok uwzględniający powództwo o wykreślenie można się powołać zarówno wobec Ch. Schmidt, jak i – ze względu na zamieszczenie wzmianki dotyczącej sporu w księdze wieczystej – wobec osób trzecich, które nabyły w toku postępowania prawa rzeczowe na danej nieruchomości.
- 22 W tych okolicznościach Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (sąd okręgowy, wydział cywilny, Wiedeń) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy spór, którego przedmiotem jest stwierdzenie nieważności umowy darowizny ze względu na brak zdolności do czynności prawnych darczyńcy oraz wykreślenie prawa własności obdarowanego, jest objęty zakresem art. 24 pkt 1 rozporządzenia nr 1215/2012, w którym przewidziano jurysdykcję wyłączną w sprawach, których przedmiotem są prawa rzeczowe na nieruchomościach?”

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 23 Poprzez zadane pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 24 pkt 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że stanowi powództwo „w sprawach, których przedmiotem są prawa rzeczowe na nieruchomościach”, w rozumieniu tego przepisu, powództwo o stwierdzenie nieważności umowy darowizny nieruchomości ze względu na brak zdolności do czynności prawnych darczyńcy i o wykreślenie z księgi wieczystej wzmianek dotyczących prawa własności obdarowanego.
- 24 Na wstępie należy stwierdzić, że takie powództwo jest objęte przedmiotowym zakresem stosowania rozporządzenia nr 1215/2012.
- 25 O ile bowiem w art. 1 ust. 2 lit. a) tego rozporządzenia wyłączono z jego zakresu stosowania między innymi stan cywilny, zdolność prawną lub zdolność do czynności prawnych osób fizycznych, o tyle – jak w istocie wskazała rzecznik generalna w pkt 27–31 opinii – w ramach powództwa takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym ustalenie zdolności do czynności prawnych darczyńcy nie stanowi głównego przedmiotu tego powództwa, który to przedmiot jest związany z prawną ważnością darowizny, lecz stanowi zagadnienie wstępne.
- 26 Z art. 24 pkt 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1215/2012 wynika, że niezależnie od miejsca zamieszkania stron sądy państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona (*forum rei sitae*), posiadają jurysdykcję wyłączną, aby rozpatrzyć powództwa w sprawach, których przedmiotem są prawa rzeczowe na nieruchomościach. Ponieważ w przepisie tym powtórzono w istocie brzmienie art. 22 pkt 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 44/2001, należy wskazać, że w zakresie, w jakim rozporządzeniem nr 1215/2012 zastąpiono rozporządzenie nr 44/2001, dokonana przez Trybunał wykładnia przepisów tego ostatniego rozporządzenia obowiązuje także w odniesieniu do rozporządzenia nr 1215/2012, gdy przepisy tych dwóch instrumentów prawa Unii można zakwalifikować jako równoważne (zob. analogicznie wyrok z dnia 16 czerwca 2016 r., *Universal Music International Holding*, C-12/15, EU:C:2016:449, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 W odniesieniu do art. 22 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 Trybunał orzekł, że w celu zapewnienia, na ile to możliwe, równości i jednolitości praw i obowiązków wynikających z tego rozporządzenia dla państw członkowskich i zainteresowanych osób znaczenie wyrażenia „których przedmiotem są prawa rzeczowe na nieruchomościach” powinno być w prawie Unii określone w sposób autonomiczny (wyroki: z dnia 3 kwietnia 2014 r., *Weber*, C-438/12, EU:C:2014:212, pkt 40; a także z dnia 17 grudnia 2015 r., *Komu i in.*, C-605/14, EU:C:2015:833, pkt 23).
- 28 Podobnie z utrwalonego orzecznictwa Trybunału dotyczącego rozporządzenia nr 44/2001 wynika, że przepisy zawarte w art. 22 pkt 1 tego rozporządzenia – ze względu na to, że wprowadzono w nich wyjątek od ogólnych zasad jurysdykcji przyjętych w tym rozporządzeniu, a w szczególności od zasady wskazanej w jego art. 2 ust. 1, zgodnie z którą, z zastrzeżeniem przepisów tego rozporządzenia, osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego powinny być pozywane przed sądy tego właśnie państwa członkowskiego – nie mogą być interpretowane szerzej, aniżeli wymaga tego ich cel. Przepisy te skutkują bowiem pozbawieniem stron możliwości wyboru sądu, jaką strony te miałyby w innym wypadku, co w niektórych wypadkach może prowadzić do tego, że strony podlegać będą jurysdykcji sądu, który dla żadnej z nich nie jest sądem miejsca ich zamieszkania (wyrok z dnia 17 grudnia 2015 r., *Komu i in.*, C-605/14, EU:C:2015:833, pkt 24).
- 29 Co się tyczy celu, jaki w zamierzeniu mają realizować powyższe przepisy, to zarówno ze sprawozdania w sprawie Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1979, C 59, s. 1), jak i z utrwalonego orzecznictwa Trybunału dotyczącego art. 22 pkt 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 44/2001 wynika, że zasadniczym względem przemawiającym za przyznaniem jurysdykcji wyłącznej sądom umawiającego się państwa, w którym nieruchomość jest położona, jest okoliczność, iż sądowi miejsca położenia nieruchomości, z uwagi na jego bliskość,

najłatwiej jest wszechstronnie ustalić stan faktyczny oraz stosować przepisy i zwyczaje, które co do zasady są przepisami i zwyczajami państwa położenia tej nieruchomości (wyrok z dnia 17 grudnia 2015 r., Komu i in., C-605/14, EU:C:2015:833, pkt 25).

- 30 Trybunał orzekł też, że jurysdykcja wyłączna sądów umawiającego się państwa, w którym nieruchomość jest położona, obejmuje nie wszystkie sprawy, które dotyczą praw rzeczowych na nieruchomości, lecz tylko te spośród nich, które są objęte zakresem stosowania wspomnianej konwencji lub w danym wypadku wspomnianego rozporządzenia i jednocześnie zaliczają się do spraw, które mają na celu z jednej strony określenie granic lub składu nieruchomości, własności, posiadania lub istnienia innych praw rzeczowych na nieruchomości, a z drugiej strony zapewnienie osobom, którym te prawa przysługują, ochrony związanych z tymi prawami prerogatyw (wyrok z dnia 17 grudnia 2015 r., Komu i in., C-605/14, EU:C:2015:833, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 Należy także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału różnica między prawem rzeczowym a prawem obligacyjnym zasadza się na fakcie, że to pierwsze, obciążające rzecz, wywołuje skutki erga omnes, podczas gdy na drugie można powołać się wyłącznie przeciwko dłużnikowi (wyrok z dnia 17 grudnia 2015 r., Komu i in., C-605/14, EU:C:2015:833, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 W niniejszym wypadku z postanowienia odsyłającego wynika, że w austriackim prawie cywilnym stwierdzenie nieważności umowy darowizny ze względu na brak zdolności do czynności prawnych darczyńcy wywołuje skutki ex tunc, skutkując zwrotem w ten sposób nabytej rzeczy. W wypadku umów dotyczących nieruchomości zwrot ten skutkuje wykreśleniem wszelkich wzmianek zawartych w księdze wieczystej odnoszącej się do prawa własności osoby, którą wskazano jako właściciela.
- 33 W zakresie, w jakim wniesione przez W. Schmidta powództwo ma na celu, po pierwsze, stwierdzenie nieważności umowy darowizny ze względu na brak zdolności do czynności prawnych, oraz po drugie, wykreślenie z księgi wieczystej wzmianki dotyczącej przysługującego jego córce prawa własności, należy dokonać oceny charakteru tego powództwa, uwzględniając każde z tych żądań.
- 34 W pierwszej kolejności, co się tyczy żądania stwierdzenia nieważności umowy darowizny nieruchomości, z postanowienia odsyłającego wynika, że żądanie to jest oparte na podnoszonej nieważności umowy ze względu na brak zdolności do czynności prawnych powoda w postępowaniu głównym. Zgodnie zaś z utrwalonym orzecznictwem, aby ustalić jurysdykcję sądu państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona, nie wystarcza okoliczność, że powództwo ma związek z prawem rzeczowym na nieruchomości lub z nieruchomością. Powództwo powinno raczej opierać się na prawie rzeczowym, a nie na prawie obligacyjnym (zob. podobnie postanowienie z dnia 5 kwietnia 2001 r., Gaillard, C-518/99, EU:C:2001:209, pkt 16).
- 35 Taki sposób wykładni został zresztą potwierdzony w sprawozdaniu P. Schlossera dotyczącym Konwencji w sprawie przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej do Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, a także do protokołu dotyczącego jej wykładni przez Trybunał Sprawiedliwości (Dz.U. 1979, C 59, s. 71, pkt 170–172), w którym uściślono, że jeśli chodzi o powództwa mieszane, oparte na prawie obligacyjnym i mające na celu uzyskanie prawa rzeczowego, liczne okoliczności przemawiają na rzecz wyższości charakteru obligacyjnego tych powództw i w konsekwencji na rzecz braku możliwości stosowania reguły jurysdykcji wyłącznej w sprawach związanych z nieruchomościami (zob. analogicznie postanowienie z dnia 5 kwietnia 2001 r., Gaillard, C-518/99, EU:C:2001:209, pkt 21).

- 36 Jak wskazała w istocie rzecznik generalna w pkt 40 opinii, fakt, że umowa, której unieważnienia zażądano, odnosi się do nieruchomości, nie ma znaczenia dla analizy ważności tej umowy, ponieważ okoliczność, iż materialny przedmiot umowy stanowi nieruchomość, ma w tym kontekście jedynie nieistotne znaczenie (zob. analogicznie wyrok z dnia 18 maja 2006 r., *ČEZ*, C-343/04, EU:C:2006:330, pkt 34).
- 37 Należy także dodać, że taki sposób wykładni nie narusza wymogu prawidłowego zarządzania wymiarem sprawiedliwości, który – jak wynika z pkt 29 niniejszego wyroku – leży u podstaw art. 24 pkt 1 rozporządzenia nr 1215/2012, ze względu na to, iż orzekając w przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności umowy darowizny ze względu na brak zdolności do czynności prawnych, sąd rozpatrujący sprawę nie musi dokonywać ustaleń ściśle związanych z daną nieruchomością, aby uzasadnić stosowanie określonej w tym przepisie reguły jurysdykcji wyłącznej.
- 38 Niemniej, jak wskazała rzecznik generalna w pkt 50 opinii, a co rząd czeski podniósł w uwagach na piśmie, sąd odsyłający może oprzeć jurysdykcję w przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności umowy darowizny nieruchomości na art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012.
- 39 Zgodnie bowiem z tym przepisem spory w sprawach dotyczących umowy mogą być rozpatrywane przez sąd miejsca wykonania danego zobowiązania, czyli zobowiązania odpowiadającego wynikającemu z umowy uprawnieniu, na którym opiera się wniesione przez powoda powództwo (zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 1976 r., *De Bloos*, 14/76, EU:C:1976:134, pkt 10–14). W niniejszym wypadku powództwo w postępowaniu głównym jest oparte na podnoszonej nieważności umownego zobowiązania polegającego na przeniesieniu własności nieruchomości, które to zobowiązanie – pod warunkiem że ta umowa jest ważna – powinno być, i w pierwszej kolejności zostało, wykonane w Austrii.
- 40 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o żądanie wykreślenia z księgi wieczystej prawa własności obdarowanej, żądanie to jest oparte na nieważności przeniesienia własności i w konsekwencji na prawie rzeczowym – na które powołuje się powód w postępowaniu głównym – na rozpatrywanej nieruchomości.
- 41 Takie żądanie – mające na celu ochronę prerogatyw wywodzonych z prawa rzeczowego – jest objęte jurysdykcją wyłączną sądu państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona, zgodnie z art. 24 pkt 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1215/2012.
- 42 Mając na względzie tę jurysdykcję wyłączną sądu państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona, w zakresie żądania wykreślenia z księgi wieczystej prawa własności obdarowanej, sąd ten ma ponadto, jak wskazała rzecznik generalna w pkt 51–58 opinii, jurysdykcję opartą na powiązaniu spraw, zgodnie z art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 1215/2012, aby rozpatrzyć żądanie stwierdzenia nieważności umowy darowizny nieruchomości, ponieważ te dwa żądania są skierowane przeciwko temu samemu pozwanemu i mogą – jak wynika z akt sprawy, jakimi dysponuje Trybunał – być rozpoznane łącznie.
- 43 W świetle wszystkich powyższych rozważań na zadane pytanie należy udzielić następującej odpowiedzi:
- Przepisy rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że powództwo o stwierdzenie nieważności umowy darowizny nieruchomości ze względu na brak zdolności do czynności prawnych darczyńcy nie jest objęte określoną w art. 24 pkt 1 tego rozporządzenia jurysdykcją wyłączną sądu państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona, lecz jurysdykcją szczególną określoną w art. 7 pkt 1 lit. a) wspomnianego rozporządzenia.
 - Powództwo o wykreślenie z księgi wieczystej wzmianek dotyczących prawa własności obdarowanego jest objęte jurysdykcją wyłączną określoną w art. 24 pkt 1 tego rozporządzenia.

W przedmiocie kosztów

- 44 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że powództwo o stwierdzenie nieważności umowy darowizny nieruchomości ze względu na brak zdolności do czynności prawnych darczyńcy nie jest objęte określoną w art. 24 pkt 1 tego rozporządzenia jurysdykcją wyłączną sądu państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona, lecz jurysdykcją szczególną określoną w art. 7 pkt 1 lit. a) wspomnianego rozporządzenia.

Powództwo o wykreślenie z księgi wieczystej wzmianek dotyczących prawa własności obdarowanego jest objęte jurysdykcją wyłączną określoną w art. 24 pkt 1 tego rozporządzenia.

Podpisy